

SOCIAL REINTEGRATION AF UNGE KRIMINELLE: EN METASYNTESE OM DIMENSIONER I REINTEGRATIONSPROCESSEN

Af Emma Østrup Brøgger¹

Social reintegration af unge kriminelle defineres som en kontinuerlig, dynamisk og relationelt funderet proces. Denne artikel undersøger reintegration af unge kriminelle med det formål at identificere eventuelle barrierer og udvikle fokusområder. Artiklen bygger på en kvalitativ metasyntese, hvilket leder til identifikationen af dimensioner, der yder indflydelse på reintegrationsprocessen. Første dimension indbefatter systemiske svigt, individets økologi samt graden af struktur. Anden dimension omfatter typen af social støtte fra sociale netværk og graden af tilhørsforhold i samfundet. Tredje dimension samler de individuelle aspekter, såsom misbrug. Resultatet af syntesen peger mod, at tre specifikke fokusområder bør indtænkes i interventioner ved løsladelsestidspunkt. De anses som en forudsætning for langsigtet reintegration. De tre fokuspunkter er: 1) Struktur, 2) Positive sociale relationer og 3) Følelse af tilhør i samfundet.

Nøgleord: metasyntese; reintegration; unge kriminelle

1. Indledning

Kriminalitet er flittigt undersøgt inden for både kriminologien, sociologien og psykologien. Ofte sker sådanne undersøgelser med henblik på udvikling af præventive tiltag og identifikation af korrelerende faktorer. Majoriteten af teorier om kriminalitet er universelle forstået på den måde, at der som oftest ikke sondres mellem forskellige aldersgrupper, til trods for at der antageligvis vil være forskel på, hvilke tiltag en 17-årig og en 35-årig kan profitere af. For at målrette undersøgelsen i dette studie ligger fokus på unge kriminelle i aldersgruppen 15-22 år.

Eksisterende teorier inden for kriminologien opdeles i tre kategorier: Social Proces (hviler på antagelsen om, at alle har potentiale til at begå kriminalitet; fokus på mellem menneskelige interaktioner), Social Struktur (fokus

¹ Emma Østrup Brøgger, cand.psych., e-mail: emma.broegger@gmail.com.

på, hvilke kontrolmekanismer der afholder folk fra kriminalitet) og Social Konflikt (fokus på magtrelationer) (Schmallegger & Volk, 2018). Desuden bygger eksisterende forskning oftest på kvantitative analyser (Abrams, 2012; Abrams, 2006; Hartwell, McMackin, Tansi, & Bartlett, 2010), men der er en stigende interesse for at lytte til de unge kriminelle selv, hvorfor der bliver foretaget flere og flere kvalitative undersøgelser. Der er få undersøgelser, der tilgår de unges førstehåndsoplevelser af reintegrationsprocessen. Det er hensigten, at jeg i denne artikel vil afdække netop de unges fortalte oplevelse af reintegrationsprocessen. Aktuelt recidiverer mere end hver tredje unge i aldersgruppen 15-24 år efter første lovovertrædelse i Danmark (Danmarks Statistik, 2016), selvom der er et generelt fald i antallet af lovovertrædere (Kvysgaard, 2018). Disse tal tyder på, at der sker noget i reintegrationsprocessen, som står i vejen for varig reintegration. "Reintegration" skal i artiklen forstås som re-social-integration, og social integration kan ikke forstås som en absolut tilstand, idet varig social integration sikres gennem interaktioner mellem den unge og dennes omgivelser. Ifølge den norske socialantropolog Cato Wadel er social integration således et relationelt anliggende, som igangsættes i ethvert møde mellem mennesker (Wadel, 2008). Af samme grund er integration nødvendigvis også en *dynamisk* proces, idet vi gennem livet stifter bekendtskab med mange mennesker og dermed skal socialt integreres i flere fællesskaber (ibid.). Ud over disse karakteristika for social integration er integrationen så kompleks, at den skal forstås som en balance på et kontinuum af "for høj grad" (eksemplificeret ved opslugning i gruppen) og "for lav grad" (eksemplificeret ved stigmatisering) (Scheff, 2007). Begge poler af kontinuummet er uhensigtsmæssige, idet den varige sociale integration, hvor recidivisme forebygges, sker, når social integration holdes i balance.

På den måde repræsenterer reintegration af unge kriminelle en tosidet udfordring: Den ene side er, at de unge først og fremmest skal integreres i fællesskaber i samfundet, hvilket forudsætter, at individets møde med samfundet er åbent, inkluderende og ufordømmende. Den anden side er, at de unge ligeledes skal vedligeholde deres integration i fællesskaberne. Denne udfordring skal løses i en kontekst, hvor medier og politikere taler om ungdomskriminalitet som en voksende problematik, der truer almenbefolkningens tryghed. Med deres definitionsmagt skabes således en distance mellem unge kriminelle og almenbefolkningen. Det medfører en situation, hvor almenbefolkningen bliver bange og nervøse, hvilket reflekterer, hvordan stigmatisering fra politikerne og medierne leder til mellem menneskelig stigmatisering i almenbefolkningen. Når jeg senere i denne artikel refererer til systemet, refererer jeg således til samfundet, politikken og socialarbejdere, som bærer definitionsmagten til bl.a. at stigmatisere befolkningsgrupper.

Artiklen bygger på en antagelse om, at en reintegrationsproces har flere faser, hvoraf første fase er i selve fængslet, hvor den unge skal forberede sig på løsladelse. Anden fase begynder umiddelbart efter løsladelsen ved det

umiddelbare møde med samfundet. Tredje fase er så det efterfølgende liv i samfundet. Ganske få studier undersøger anden fase, og hvordan denne fase opleves af de unge, samt hvilke tiltag/aspekter der er betydningsfulde i netop denne fase. Artiklens arbejdshypotese er, at tiltag i anden fase er afgørende for unges recidivisme.

2. Baggrund

Et klassisk psykologisk værk om kriminalitet er *The Psychology of Criminal Conduct* af Andrews og Bonta, i hvilket de giver forklaringer af variationerne blandt dem, der begår kriminalitet (Andrews & Bonta, 2015). I værket introducerer de otte risiko- og beskyttelsesfaktorer, som underopdeles i "The Big Four" og "The Moderate Four". Disse refererer til faktorer, der har statistisk korrelation med kriminalitet. "The Big Four" er faktorerne, der korrelerer stærkest med kriminalitet: a) Fortid med antisocial adfærd, b) Antisocialt personligheds mønster, c) Antisociale holdninger og d) Antisociale venner (ibid.). "The Moderate Four" korrelerer i moderat grad med kriminalitet og er: e) Familiære omstændigheder, f) Skole og arbejde, g) Fritid/hobbyer og h) Stof- og alkoholmisbrug. Dette perspektiv på recidivisme og dermed mulighederne for reintegration bærer præg af at tage udgangspunkt i det individuelle, idet der fokuseres på personlighed, misbrug og fortid. Andre anlægger et mere socialt blik på reintegration. Herunder kan nævnes Howard Becker, hvis argument var, at kriminalitet (re)produceres på grund af samfundets respons på kriminalitet (Becker, 1963, iflg. Bell, 2015). Antagelsen bag er, at så længe mennesker stemples som "kriminelle", vil de have begrænset mulighed for socialt acceptabel adfærd. Når et stempel først er givet, så bliver det ofte generaliseret til at være stempel for personens generelle adfærd. Med andre ord: Stemplet "kriminelt" eller "afvigende" har en "masterstatus", fordi uanset hvad personen ellers har af kvaliteter, så vil han/hun altid blive forstået som kriminel eller afvigende (ibid.). Også John Braithwaite anlægger et socialt blik på kriminalitet. Ifølge Braithwaite bestemmes reintegrationsprocessens succes af, hvordan samfundet shamer den kriminelle (Braithwaite, 2000). Der findes to typer shaming, a) Reintegrativ shaming og b) Disintegrativ shaming, hvor Reintegrativ shaming refererer til situationer, hvor samfundet afviser handlingen, men accepterer mennesket (ibid.). Det vil sige, at den unge accepteres som en del af samfundet, selvom hans/hendes kriminelle adfærd afvises. Disintegrativ shaming refererer til situationer, hvor både lovovertræderen og den kriminelle adfærd afvises, og der sættes lighedstegn mellem handling og menneske (ibid.). Det kan lede til, at de unge udstødes af samfundet, hvilket kan øge tiltrækning til kriminelle subkulturer, fordi disse subkulturer neutraliserer den shaming, den unge ellers ville møde som lovovertræder. Denne forståelse af shaming som respons på social uacceptabel adfærd adskiller sig fra den gængse psykolo-

giske forståelse af skam som en følelse. Mange af de psykologiske dimensioner vil blive undersøgt og uddybet i det følgende.

3. Metasyntese

Ovenstående indsigter repræsenterer værdifuld viden om, hvordan kriminalitet opstår, og hvordan samfundet ideelt set forholder sig til kriminelle. Samtidig ved vi ganske lidt om selve reintegrationsprocessen, og hvordan denne *opleves* – og dermed er det subjektive perspektiv sjældent repræsenteret. Derfor omfatter denne artikel en metasyntese af kvalitative studier af unges egne oplevelser med reintegration.

a. Metasyntese som teoretisk metode

Metasyntesen blev udviklet som resultat af en voksende interesse for kvalitativ forskning. Metoden bygger på ønsket om, at en kvalitativ metasyntese skal stå på lige fod med den kvantitative metaanalyse, fordi den videnskabelige verden har brug for begge metoder for at kunne begribe en kompleks verden (Sandelowski & Barroso, 2007). En fordel ved kvantitative analyser er, at de kan identificere, hvad der virker, f.eks. en bestemt intervention eller et bestemt integrationsprogram. Kvalitative undersøgelser kan udvide forståelsen af virksomme interventioner eller programmer ved at spørge “*Hvad er det ved et program, der virker for hvem under hvilke omstændigheder*” (Kristensen, 2018). På den måde bliver et virksomt fænomen nuanceret og udfoldet, hvilket bidrager til at skabe bedre forudsætninger for identifikationen af fokuspunkter i forbindelse med at løse et problem (ibid.). Kvalitativ forskning tilgår menneskelig oplevelse, og en kvalitativ metasyntese kan forstås som en fortolkende integration af kvalitative studier (Sandelowski & Barroso, 2007). Metasynteser faciliterer fortolkninger af resultater, som ikke kan findes i én enkelt rapport, fordi man tager flere studier af samme fænomener og studerer dem som en helhed (ibid.).

I denne metodologi figurerer fire stadier til praktisk gennemførelse, og disse indikeres af flere forskere (Sandelowski & Barroso, 2007; Booth, Papaioannou & Sutton, 2012; Kristensen, 2018), selvom stadierne har forskellige navne afhængigt af kilden. Første stadie er 1) *Afgrænsning af emne*, og her er målet at definere elementer af problemstillingen (inspireret af Booth et al., 2012), herunder: a) Målgruppe for undersøgelsen, og b) Objekt for undersøgelsen. Andet stadie er 2) *Identifikation af relevante studier*, og dette stadie omfatter en systematisk litteratursøgning og -screening. Her skal det besluttes, dels hvilke nøgleord der skal være bærende for søgningen, og dels i hvilke databaser der skal afsøges (ibid.). I den forbindelse nedskrives in- og eksklusionskriterier. Tredje stadie er 3) *Analyse af identificerede studier*, og her foretages en kvalitetssikring af de inkluderede studier (ibid.). På dette

stadie udvindes desuden elementer af data, der samles til temaer (ibid.). Fjerde og sidste stadie er 4) *Syntetisering af studier*. En syntese er primært baseret på genkendelsen af mønstre på tværs af studier, hvorfor det er vigtigt at gå både kritisk og analytisk til værks i både sammenligningen af studierne resultater såvel som undersøge interstudie-kontraster (ibid.). En kvalitativ metasyntese refererer i udgangspunktet ikke til én bestemt metode eller teknik eller én bestemt fremgangsmåde (Sandelowski & Barroso, 2007). I dette studie valgtes en tematisk syntese. Den tematiske syntese tilbyder en konsekvent indholdsanalyse på tværs af inkluderede studier, og den handler om at identificere aspekter, der er relevante i forståelsen af et bestemt fænomen (Booth et al., 2012). En tematisk syntese bygger på en tematisk analyse, som ofte bruges inden for kvalitativ forskning.

b. Metasyntese: Praktisk

Eftersom studiets omdrejningspunkt er reintegration af unge kriminelle, er der selvsagt tre nøgletermer i søgestrengen: "reintegration", "ung" og "kriminell". Fordi studiets omdrejningspunkt kan placeres i spændingsfeltet mellem det kriminologiske felt og det psykologiske felt, er især fire databaser relevante: PsycINFO, ERIC, Scopus og Social Care Online (SCO). Søgningen afkastede i alt 148 artikler til bearbejdning. Screeningsprocessen ledte til, at 148 artikler blev reduceret til 13 studier.

I screeningsprocessen foretages en vurdering af de enkelte studier i henhold til in- og eksklusionskriterier. Inklusionskriterierne var relateret til hhv. problemstillingen og metoden i dette studie. Derfor var inklusionskriterierne, at a) Inkluderede studier skal have de unge kriminelles oplevelser som omdrejningspunkt (fænomenologi), b) Alle studier skal omfatte kvalitative data, c) Studierne skal omhandle erfaringer i fasen efter løsladelse, og d) Informanterne skal være de unge selv. Eksklusionskriterierne var multiple, eksempelvis studier med meta-teoretisering om emnet (politiske tiltag, problemer med bureaukrati etc.), teoretiske studier uden data og studier om psykiatriske patienter. Sidstnævnte eksklusion bunder i, at reintegrationsprocesser kompliceres yderligere med et aspekt, som ikke har direkte relation til kriminalitet, men derimod med andre problemstillinger.

Selve syntetiseringen foregik gennem en kategorisering af temaerne, der fremkom i kodnings- og analyseprocessen. Hvert inkluderet studie indeholdt mange forskelligartede udtalelser fra de unge, som blev kodet som multiple temaer. Sommetider var temaerne specifikke, og andre gange var de mere generelle. Som en del af den valgte metode måtte disse temaer syntetiseres med det formål at samle såvel specifikke som generelle tematikker. Resultatet af syntetiseringen præsenteres i følgende.

4. Dimensioner i reintegrationsprocesser

Gennemgang, kodning og analyse af de inkluderede 13 studier tydeliggjorde, at ungdomskriminalitet er et komplekst fænomen. Det mest gennemtrængende tema gennem alle 13 studier var stigmatisering, hvilket jf. Erving Goffman refererer til en uddifferentiering eller kategorisering af personer med bestemte adfærdsnormer (Goffman, 2014). Ifølge Goffman eksisterer unuancerede og stereotype forståelser af individer i de respektive sociale kategorier. Goffmans stigmatteori refererer til stigmatisering som mikrosociale dynamikker, der kan skabe integrationsudfordringer, og dermed bliver stigmatisering et iboende tema i de tre nedenstående tematiske kategorier. Ønsket har således været at undersøge, hvordan stigmatisering kommer til udtryk i reintegrationsprocessen, frem for et fokus på stigmatisering som overordnet, udefineret fænomen.

Den første kategori kaldes “strukturelle forudsætninger”, og denne kategori refererer til tematikker, der har reference til enten noget strukturelt eller til svigt fra systemet. Anden kategori handler om de sociale dimensioner i reintegration og betydningen af at blive en del af lovlydige fællesskaber. Tredje kategori samler tematikker, der er relateret til mere individuelle behov, herunder et behov om autonomi, som i flere tilfælde bliver udfordret af omverdenens stigmatisering. Da reintegration af unge kriminelle er et komplekst fænomen, er opdelingen mellem kategorierne ikke stringent, idet temaerne i de respektive kategorier uundgåeligt vil have betydning for temaerne i de to andre kategorier. Eksempelvis vil den unges fysiske placering i en økologi ofte have betydning for, om den unge har en følelse af at høre til i samfundet.

4.1 Strukturelle forudsætninger for reintegration

4.1.1 Økologi

Første gennemgående tema i denne kategori er økologiens betydning for unges recidivisme. Termen økologi refererer til individets placering i såvel sociale systemer som geografisk/fysisk placering. Med dette tema menes situationer, hvor unge i deres fysiske miljø eksponeres for fristelser til kriminalitet, hvilket dermed danner barriere for reintegration. Fristelserne kan tage mange former, og de unge rapporterer selv, at det er udfordrende at være disponeret for gamle venner, fordi samvær med vennerne ofte leder til kriminalitet (Abrams, 2006; Abrams, Shannon & Sangalang, 2008; Meek, 2007). I få tilfælde hjælper det de unge at være “isoleret” i deres hjem, fordi de på den måde ikke bliver konfronteret med de fristelser, der eksisterer omkring dem. Sommetider forsøger systemet at imødekomme denne udfordring, og nogle unge flyttes fra deres lokalmiljø til plejefamilier eller statslige institutioner. For flere af de unge var dette dog ikke en hjælp, fordi det nye miljø førte til, at de unge kom til at føle sig fremmedgjort, ligesom det

skabte en følelse af “disconnection” til deres egne familier og opvækstmiljøer (Dawes, 2011).

4.1.2 Udtalt strukturbehov

Flere studier (Abrams, 2012; Abrams, 2006; Abrams et al., 2008; Hagner, Malloy, Mazzone & Cormier, 2008; Inderbitzin, 2009; January, Trout, Huscroft-D’Angelo, Hurley & Thompson, 2018; Tracey & Hanham, 2017) peger mod, at unge ved løsladelsestidspunkt har et øget strukturbehov, fordi de oplever udfordringer ved at gå fra et stærkt struktureret miljø i fængslet til et mindre struktureret miljø i samfundet. Nogle unge rapporterer, at manglende struktur leder til for meget fritid, hvilket gør dem mere sårbare for recidivisme (Tracey & Hanham, 2017). Den manglende struktur ved løsladelse betyder, at der stilles høje krav til de unges evner til selv at skabe struktur. Desværre har majoriteten af de unge svært ved at overføre lærte struktureringsevner i fængslet til tilværelsen i samfundet. For det første kan den pludselige frihed og -tid lede til kedsomhed, og i flere af studierne leder kedsomhed ofte til, at de unge drives tilbage mod deres gamle venner og interaktionsmønstre. I andre tilfælde forsøgte professionelle at skabe struktur gennem en aktivering af den unge i løbet af dagtimerne, f.eks. blev flere unge givet et job eller skrevet ind på en uddannelse. Problemet var blot, at de unge i flere tilfælde endte med ikke at honorere kravene til dem i den arena, de blev sat i, eller de mødte for meget modstand til at beholde jobbet. Det ledte til, at de enten droppede ud af uddannelsen eller sagde op på jobbet (Inderbitzin, 2009). Strukturbehovet har flere unge brug for hjælp til at udfylde, og optimalt set kom denne hjælp fra forskellige kanter af den unges sociale system; familie, venner, skole, job etc. Desværre fandt et studie, at gymnasierne ikke var tilbøjelige til at være opmærksomme på netop dette aspekt, f.eks. at øge strukturen i skolemiljøet (Hagner et al., 2008), hvilket ledte til, at unge droppede ud af skolen.

4.1.3 Oplevede svigt fra samfundet

Tredje tema er oplevelser med svigt fra det offentlige system, hvilket kan opdeles i tre kategorier. Første kategori refererer til offentlige svigt ift. systemets støtte til den unge. Ifølge et studie af January et al. fra 2018 savnede løsladte unge bedre støtte fra prøveløsladelsessagsbehandlere til at håndtere udfordringer i samfundet. Generelt blev det problematiseret i flere studier, at der var for stor forskel mellem fængsel og virkelighed/samfund (January et al., 2018; Inderbitzin, 2009; Abrams, 2006; Abrams et al., 2008), og de unge modtog ikke tilstrækkelig hjælp til at imødekomme denne udfordring. Flere unge blev tilbudt hjemmebesøg (January et al., 2018), men disse var hverken hyppige nok eller effektive. I et andet studie blev en hotline stillet til rådighed for de tidligere dømte unge, som de kunne ringe til, når fristelserne blev for store. Desværre viste denne hotline sig også at være ubrugelig, idet den ikke blev besvaret (Inderbitzin, 2009).

Anden kategori er, at systemets initiativer ikke er tilstrækkeligt langsigtede, men derimod kortsigtede, hvilket har betydning for initiativernes effektivitet på lang sigt (Hagner et al., 2008). Et eksempel på en kortsigtet løsning, der ikke fik det ønskede udbytte, findes i studiet af Abrams (2006). Her oplevede en af de unge, at staten gav ham et job uden for byen, han boede i. Kortsigtet var det en løsning på problemet: Han fik et job og blev holdt væk fra gaden. Ikke desto mindre efterspurgte den unge et nyt arbejde grundet manglende transportmuligheder til jobbet, hvortil svaret var, at de ikke kunne hjælpe den unge længere. Generelt oplevede unge mangelfuld støtte fra samfundet umiddelbart efter løsladelse (Abrams et al., 2008).

Tredje kategori er systemets svigt ift. beskyttelse af de kriminelle unge. For flere unge var en barriere for reintegration, at systemet ikke beskyttede de unge, der var i fare uden for fængslet (Inderbitzin, 2009). Socialarbejderne fortalte de unge, at der ikke er meget, de kan gøre for unge, der er i fare. Det kan betyde, at de unge er nødsaget til at støtte andetsteds, hvilket kan lede dem mod tidligere (kriminelle) sociale grupper.

Et afsluttende perspektiv for dette afsnit er, at svigtene fra systemet ikke nødvendigvis skete under eller efter løsladelsen. Sommetider påbegyndes svigtene allerede før anholdelse, fordi de unge ikke er integreret forinden anholdelse (Wileman, Gullone & Moss, 2008; Meek, 2008). Foruden integration forinden fængsling opvokser flere unge i en parallelkultur, hvori kriminalitet er normaliteten.

4.2 Mellemmenneskelige interaktioner som udgangspunkt for social adfærd

4.2.1 De unges sociale netværk

Første undertema i denne kategori er de unges sociale netværk. Samtlige informanter i de 13 studier pegede mod, at det sociale netværk spiller en stor rolle ift. recidivisme og dermed reintegrationsprocessen. Især venner blev udpeget som indflydelseskilde på de unges adfærd, og i flere studier rapporterede de unge at være udfordrede i samfundet på grund af interaktionsmønstre med gamle venner (Abrams, 2012; Abrams et al., 2008; Dawes, 2011; Hartwell, MaMackin, Tansi, & Bartlett, 2010; January et al., 2018; Mathur & Clark, 2014; Meek, 2007; Wileman et al., 2008; Tracey & Hanham, 2017). Ofte er selv vilkårlig interaktion med venner associeret med risiko for tilbagefald, hvilket er en bekymring, flere unge oplever (January et al., 2018; Wileman et al., 2008; Inderbitzin, 2009). Denne bekymring deles dog ikke af alle, idet enkelte blev overrasket over, hvor "let" det var at holde sig fra de gamle venner. Selv i disse tilfælde deltes en erkendelse af, at det kræver hårdt arbejde og vilje at dissociere sig fra de gamle (kriminelle) venner. Ved løsladelse har de gamle venner og interaktionsmønstre ikke nødvendigvis ændret sig, selvom den unge har. Derfor returnerer de unge ofte til de samme antisociale omgangskredse, som de tog væk fra. I

kriminelle venskabsgrupper har det ingen sociale konsekvenser, hvis man har begået kriminalitet. I resten af civilsamfundet derimod bærer det store sociale konsekvenser at være tidligere dømt (f.eks. disintegrativ shaming, stigmatisering eller stempling). I nogle venskabsgrupper kan kriminalitet sågar fremme den unges sociale position i venskabsgruppen, hvis han/hun begår kriminalitet (Dawes, 2011). Det skyldes, at venner i disse grupper finder det "sejt" at begå kriminalitet, og dermed kan kriminalitet altså lede til, at de unge får respekt fra venner. Dette reflekterer den sociale motivation, som kan være iboende kriminalitet. Motivationen afspejles også i den ofte høje moral om loyalitet, der eksisterer i kriminelle subgrupper, som betyder, at man må begå kriminalitet, hvis en ven er i knibe (Abrams et al., 2008).

Af metasyntesen fremgik desuden vigtigheden af, at de unge i deres sociale netværk har rollemønstre til rådighed i reintegrationsprocessen. Jf. Social læringsteori (Bandura, 1971) lærer mennesker bl.a. adfærd gennem rollemønstre. Når unge har været en del af subgrupper, hvor der eksisterer antisociale normer, er det centralt at få hjælp til at bryde dem, ligesom det er vigtigt at blive introduceret for alternative opfattelser. Det kan gøres enten gennem en mentor eller en rollemønstre. Rollemønstret kan være jævnaldrende mentorer, eller det kan være familiemedlemmer (Dawes, 2011), og personen skal både repræsentere et alternativ til kriminalitet samt tale den unges sag. Det at have en, der taler de unges sag, er af flere blevet associeret med positive resultater. Studiet af Wileman et al. fra 2008 identificerer et tydeligt behov for rollemønstre, idet de undersøgte Primary Group Deficiency, som er et psykosocialt begreb, der refererer til situationer, hvor social støtte er kompromitteret. Flere unge fra deres studie rapporterede om en barndom med en alkoholiseret eller voldelig forælder og søskende, der udviser anti-social adfærd – generelt en opvækst uden positive rollemønstre. For at rollemønstret skal have den ønskede positive effekt, er det centralt, at relationen mellem rollemønstre og ung person er god (Hagner et al., 2008). En god relation er i studiet defineret ved 1) accept, 2) omsorg og 3) hjælp til at udfylde de basale behov (bolig og mad).

4.2.2 Social støtte

Det andet undertema, social støtte, har sammenhæng med ovenstående undertema, idet et stærkt socialt netværk omfatter personer, der kan yde social støtte. Kilden til den sociale støtte kan komme fra vilkårlige dele af det sociale netværk. Et studie foretaget i USA peger på, at positiv social støtte fra venner kan hjælpe unge med at holde deres sti ren (Hartwell et al., 2010). Hvis vennerne yder positiv indvirkning, kan de agere ydre kontrol for de løsladte unge, når disse bliver fristet til at begå kriminalitet, og tale dem fra det. En potentiel kilde til positiv indflydelse findes ligeledes i de fællesskaber, der skabes i holdsport (Dawes, 2011), idet den unge bliver en del af et lovlydigt fællesskab. Den positive sociale støtte kan komme fra andre unge i samme situation. Det kan eksempelvis være støttegrupper (Abrams, 2012)

eller gennem fællesskaber i reintegrationsprogrammer (Norton & Holguin, 2011). At blive løsladt er associeret med en følelse af ensomhed – en følelse af, at man står alene med udfordringerne, og manglende forståelse (Inderbitzin, 2009; Mathur & Clark, 2014; Wileman et al., 2008), hvorfor social støtte er centralt. Ifølge Abrams (2012) er det således centralt at have nogen, der kan ringes til, når kriminaliteten frister.

Familiær støtte er for mange vigtigt, og flere har som topprioritet at genetablere forbindelse til deres familier efter løsladelse (January et al., 2018). For andre er støtte fra svigerforældre betydningsfuld, hvis den akkompagneres af nogle krav om at afstå fra kriminalitet (Dawes, 2011). På den måde kommer social støtte ikke kun til udtryk som accept af personen, men også som kærlige skub i en lovlydig retning samt en tydelig rammesætning. Den positive sociale støtte kan både tage form som emotionel støtte, men også økonomisk støtte – eksempelvis til at købe en bil, som middel til at beholde et arbejde (Abrams, 2006).

Den sociale støtte kan også være en professionel støtte fra f.eks. socialarbejdere eller terapeuter. Nogle unge finder støtte hos en socialarbejder i fængslet, men ved løsladelse afbrydes relationen mellem den unge og den professionelle. Skiftet i socialt netværk kan være følsomt for de unge (Abrams et al., 2008), hvorfor unge fristes af de kriminelle venner, der tilbyder et tilhørsforhold og støtte. For nogle unge har det betydning, at a) modtage støtte gennem stofmisbrugsprogrammer (Abrams, 2006), b) modtage støtte fra skolen (Dawes, 2011), c) modtage støtte fra en mentor (Hagner et al., 2008) og d) modtage støtte fra andre unge i samme situation (Norton & Holguin, 2011). De unge i sidstnævnte studie havde fået et godt sammenhold, hvor de hjalp hinanden med at blive på den rigtige side af loven.

4.2.3 Følelse af tilhørsforhold i samfundet

Flere af studierne i denne analyse (Abrams, 2006; Mathur & Clark, 2014; Norton & Holguin, 2011; Tracey & Hanham, 2017; Dawes, 2011) har respondenter, som benævner det at høre til i samfundet som en problematik, der påvirker reintegrationsprocessen og den unges afhold fra ny kriminalitet. Ifølge Tracey og Hanham (2017) er behovet for tilhørsforhold størst før løsladelsen, fordi behovet akkompagneres af en bekymring for sociale interaktioner uden for fængslet. Det store behov for at høre til har bl.a. rødder i, at de unge ofte er dårligt tilpasset psykosocialt i samfundet, og at deres tætte relationer er "skadet" (f.eks. besværet relation til forældre). Flere af de unge fra samme studie identificerer selv et ønske om at opnå sociale kompetencer og få selvtilid, fordi disse egenskaber forstås som kompetencer, der skaber et tilhørsforhold i samfundet (ibid.).

De unge løslades ofte til en kontekst, hvor de oplever sociale nederlag i form af afvisninger på jobansøgninger, udfordringer med skolegang og problemer på arbejdspladsen. Disse nederlag kan føre til, at de unge ikke føler sig velkomne i samfundet og mangler en følelse af at høre til. Som en natur-

lig del af dét at føle sig uvelkommen søger flere unge fællesskaber, hvor de er velkomne og kan opleve social støtte. Desværre består disse fællesskaber ofte af de gamle (kriminelle) venner, og disse fællesskaber har ofte et ringe tilhørsforhold i samfundet (Dawes, 2011). Der er særligt ét studie, som tilgår problematikken om de unges følelse af at høre til i samfundet. Norton og Holguin afprøvede i 2011 et miljøbaseret program for unge, der tidligere har begået kriminalitet. Til dette studie blev fire unge rekrutteret, og de fik til opgave at istandsætte en park i Dallas som en del af deres løsladelsesprogram (Norton & Holguin, 2011). Det centrale for deres studie var, at de ønskede at fremme en holistisk tilgang til reintegration, og målet med deres studie var, at de unge skulle få en bedre forbindelse til samfundet og skabe en følelse af at høre til. Programmet varede tre måneder, og ved udgangen af programmets længde havde ingen af de fire deltagere endnu recidiveret (ibid.). Forbindelsen til lokalområdet blev øget ved, at arbejdet i parken medførte interaktion mellem lokalmiljøets borgere og de unge, idet borgerne interesserede sig for de unges arbejde i parken og spurgte ind til det. Programmer som dette forbinder unge med det samfund, de er en del af, og deres arbejde skaber afstand til eventuelle parallelsamfund. Det stemmer også overens med økologiens betydning, jf. afsnit 4.1.1. De unges hverdag tilbringes i det lokalmiljø, som de ønsker at blive integreret i, hvilket hjælper til en afstigmatisering af de unge. De får mulighed for at vise, at blot fordi de har været i fængsel, betyder det ikke, at de ikke bekymrer sig om fællesskabet (ibid.).

4.3 Individuelle dimensioner

4.3.1 Ønske om autonomi

Af metasyntesen fremgik det, at mange unge har et stærkt ønske om autonomi efter løsladelsen. For nogle bunder behovet i, at de føler sig overvåget af de voksne omkring dem, og de voksne vil "bestemme over dem" (Abrams, 2012). Det er et problem, fordi de unge selv vil træffe deres egne beslutninger. Sommetider bliver ønsket om autonomi imødekommet gennem programmer i fængslet, idet nogle føler sig mere modne ved løsladelsestidspunktet og bedre klædt på til at træffe selvstændige beslutninger (Tracey & Hanham, 2017). I samme studie tydeliggøres det, at det for de unge var vigtigt med autonomi ift. påklædning – de unge vil selv vælge deres tøj. For de unge handler det således både om følelsen af autonomi (at man selv beslutter, hvornår man forandrer sig) og muligheden for at udtrykke sin autonomi (træffe egne beslutninger og gå i selvvalgt tøj). Med andre ord repræsenterer autonomi for flere unge en tilstand eller følelse, mens autonomi hos socialarbejdere og familiemedlemmer ofte tolkes som mål, f.eks. et job (Tracey & Hanham, 2017). Autonomi jf. de unge tager således længere tid at udvikle, og den trues af de voksne, når de presser på for jobs etc. Denne uoverensstemmelse i forståelser af autonomi er ikke identificeret, fordi de

unge ofte ikke inddrages eller lyttes til (Abrams, 2012; Tracey & Hanham, 2017; Abrams, 2008).

En del af det at have agens og autonomi er ligeledes at være økonomisk uafhængig. For

flere af de unge er økonomiske bekymringer en fast del af hverdagen uden for fængslet, og disse bekymringer kan være årsag til recidivisme. I Laura Abrams studie (2012) var sikringen af en stabil, fast økonomi den vigtigste komponent i transitionsplanen. Det vil sige, at det var vigtigt for de unge, at der var en exit-plan for, hvordan deres indkomst kunne sikres post-løsladelse. I et andet studie rapporterede de unge recidivister, at deres

tilbagefald i kriminalitet skyldtes et behov for hurtige penge (Inderbitzin, 2009; Dawes, 2011). Flere af de unge har børn, koner eller kærester, som de skal hjem og forsørge, hvilket forværrede de økonomiske bekymringer yderligere (Hartwell et al., 2010; Wileman et al., 2008).

Inden for dette tema var der desuden et undertema om individuel ansvarliggørelse, der gik igen i 8 ud af 13 studier (Abrams, 2012; Abrams, 2006; Abrams et al., 2008; Dawes, 2011; Hartwell et al., 2010; January et al., 2018; Meek, 2007; Wileman et al., 2008). Abrams et al. (2008) og Abrams (2006) påpeger, at flere unge ansvarliggjorte sig selv for mislykkede reintegrationsprocesser. Til trods for strukturelle barrierer (hjemløshed, arbejdsløshed, bandemedlemskab) er der bred enighed om, at det er den unges individuelle ansvar at vende sit liv i lovlydig retning. Der tages ikke højde for, at disse strukturelle omstændigheder kan påvirke individets muligheder for at blive succesfuldt integreret. I forlængelse heraf afspejlede respondenter i January et al.s (2018) studie en nultolerance ift. at undskylde sin kriminalitet med sådanne ydre betingelser. På den måde eksisterer der i høj grad en oplevelse af agens og autonomi. Hvorvidt handlerummet tillader agens, kan diskuteres på baggrund af de multiple påvirkende processer, som er uden for den unges kontrol.

4.3.2 Emotionelle udfordringer og misbrug

Et individuelt aspekt, som påvirker social adfærd og -succes, er udfordringer med anger management (vredeshåndtering). I et studie af Hartwell et al. fra 2010 benævnes vredeshåndtering specifikt som et hjælpsomt program i ungdomsfængslet. Problemer med vredeshåndtering kan have konsekvenser for de unges arbejdsduelighed. I et studie af Inderbitzin (2009) blev dét direkte forbundet med arbejdsløshed og fyringer. Nogle unge fortæller, at vredeshåndteringsprogrammer har givet dem redskaber til at ændre indstilling (Abrams et al., 2008). Holdningen til disse programmer er imidlertid tvetydige, idet flere unge fra andre studier rapporterer udfordringer ved overførbareheden af det lærte til virkeligheden uden for fængslet (Abrams, 2006; Inderbitzin, 2009; Tracey & Hanham, 2017).

Yderligere en barriere for en succesfuld reintegration er identificeret ved stof- eller alkoholmisbrug. Det benævnes i flere af studierne (Hartwell et al.,

2010; Mathur & Clark, 2014; Meek, 2007; Tracey & Hanham, 2017; Wilman et al., 2008; Abrams, 2012), at misbrug mindsker sandsynligheden for succes i reintegrationen. I flere af tilfældene er misbruget forbundet med recidivisme, og ofte indledes misbrug, når den unge interagerer med gamle venner. Ifølge et studie af Tracey og Hanham (2017) oplevede de unge, at alkohol og stoffer udfordrede deres autonomi til at træffe gode beslutninger. På den måde er misbrug en barriere for succesfuld reintegration.

5. Diskussion

Af metasyntesen udledes, at der er mange dimensioner, der påvirker reintegrationsprocesser, og derfor er det vigtigt at være forsigtig med at zoome for meget ind på specifikke faktorer. Hvis dette er fremgangsmåden, identificeres ikke de nødvendige nuancer i de specifikke faktorer. Med andre ord vil fokus på enkelte faktorer lede til kortsigtede løsninger ift. dét område, og dermed løses *én* problematik på *et* område på *kort* sigt. Et eksempel er den identificerede risikofaktor “antisociale venner” (Andrews & Bonta, 2015). Hvis professionelles fokus er på denne faktor i den unges reintegrationsproces, kan det lede til, at de unge isoleres fra disse venner, hvilket på kort sigt betyder, at faktoren er elimineret. Hvis vi alternativt fokuserer på processen og lytter til de unges oplevelse af netop denne risikofaktor, udfoldes en mere nuanceret problematik. For de unge er det nemlig ikke nødvendigvis selve interaktionen med disse venner, som leder til deres recidivisme. Det kan ligeledes være de følelser, der er forbundet med interaktionen med disse venner (f.eks. manglende tilhørsforhold til samfundet eller stigmatisering fra samfundet) eller omstændighederne for interaktionen (kedsomhed, fritid etc.). Gennem identifikation af disse bagvedliggende dimensioner, med hjælp fra de unge selv, kan de unge tilbydes støtte og hjælp til at håndtere netop disse mere underliggende udfordringer. Hvis man eksempelvis øger samfundsforbindelsen, får det sociale konsekvenser, hvis denne begår ny kriminalitet. Det betyder, at incitamentet for at afstå fra ny kriminalitet stiger, i takt med at de unge får en solid base, som kan hjælpe dem til at afvise antisociale venner og kriminalitet. Forud for anholdelse er de antisociale venner (og familie) nemlig de unges primære netværk. Derfor er det naivt at forvente, at de unge blot kan isoleres fra disse venner. Hvis de unge får støtte til at arbejde med bagvedliggende processer og følelser, kan de antageligvis selv lære at regulere deres omgang med de kriminelle venner. Det bærende spørgsmål, som vi derfor efterlades med, er: Hvordan understøtter vi bedst de unge kriminelle i reintegrationsprocessen, i erkendelsen af at social integration er kontinuerlig, dynamisk og relationel?

Det korte svar på spørgsmålet er, at det er en kompleks opgave at understøtte de unge i reintegrationsprocessen. Det skyldes, at der er en række individuelle dimensioner (misbrug, (selv)stigmatisering og behov for autonomi),

mellemmenneskelige dimensioner (Social støtte, Tilhørsforhold til samfundet og Socialt netværk) og samfundsmæssige dimensioner (Svigt fra systemet, Økologi og Strukturbehov), som interagerer og medierer reintegrationsprocessen. De identificerede faktorer (Andrews & Bonta, 2015) og sociale omstændigheder (shaming og stempling) leder ofte til, at der fokuseres på de enkelte faktorer/omstændigheder i forbindelse med reintegrationen. Men disse faktorer er ikke nødvendigvis de mest centrale i reintegrationsprocessen. Når de unge står i reintegrationsprocessen, er det nødvendigt, at netop *processen* er udforsket, hvis reintegration skal blive en succes. Dermed er første forudsætning for at understøtte de unge bedst i reintegrationsprocessen at inddrage de unge og lytte til, hvilke behov de har. Stemmer desuden fint overens med de unges udtalte ønske om autonomi og medbestemmelse.

Metasyntesens resultater, og dermed inddragelsen af de unge kriminelle selv, retter blikket mod tre nye centrale fokuspunkter, der er resultatet af en opmærksomhed på, hvor i reintegrationsprocessen unge befinder sig ved løsladelse. Følgende fokuspunkter skal læses, med henblik på at stigmatisering ligeledes spiller en rolle for de unges muligheder.

5.1 Tre fokuspunkter

Første fokuspunkt er (1) *Struktur*. Som det fremgår af afsnit 4.1.2, er struktur i hverdagen et behov, langt de fleste unge rapporterer. Derfor skal både professionelle og familier være opmærksomme på, at de unges hverdag er struktureret. For meget fritid og kedsomhed leder nemlig ofte til ny kriminalitet (Abrams et al., 2008; Tracey & Hanham, 2017). Hjemmet skal selvsagt ikke tage form som fængslet, men der bør stilles en række krav til de unge om deltagelse. Desuden skal de unge have en legitim aktivitet i løbet af dagtimerne. Det kan være en skole eller et arbejde, men det er centralt, at læreren, inspektøren eller chefen er fleksible ift. at tage hensyn til den unges transitionsproces. Hvis de unge blot placeres på et gymnasium eller på en arbejdsplads dagen efter løsladelse, foruden støtte fra de "voksne" i de arenaer, vil forventningerne til de unges egne evner til navigation i transitionen ofte være for høje (Inderbitzin, 2009). Holdspøt i løbet af eftermiddagen er ligeledes forbundet med gode resultater, idet den unge indgår i et fællesskab, som er et legitimt alternativ til de gamle kriminelle fællesskaber (Dawes, 2011).

Det andet fokuspunkt er (2) *Relationer*, hvilket refererer til, at de unge skal løslades til nogle stærke, positive relationer, idet det opbygger et stærkt netværk. 10 ud af 13 studier (Abrams, 2012; Abrams et al., 2008; Dawes, 2011; Hartwell et al., 2010; January et al., 2018; Mathur et al., 2014; Meek, 2007; Wileman et al., 2008; Tracey & Hanham, 2017; Inderbitzin, 2009) peger på, at gode relationer har en afgørende rolle for reintegrationsprocessens udfald. Det omfatter både relationer til venner, familie og professionelle. Som netværk og familie er det tilnærmelsesvist umuligt at kontrollere, hvilke relationer de unge har med deres venner. Hvis der etableres en men-

torordning (optimalt set er mentoren en jævnaldrende), kan den unge få udvidet sit relationelle netværk med "sunde relationer" til lovlydige unge. Desuden bør forældrene blive inviteret til forældre-interventions-kurser, hvor de bl.a. lærer at håndtere de unge, når de har vredesudbrud, og støtte de unge, når de fristes af kriminalitet. På den måde kan familien blive klædt på til at bistå den unge i reintegrationsprocessen.

Tredje fokuspunkt er (3) *Følelse af samfundstilhørsforhold* Siden reintegration sker i samfundet, er det centralt at opmuntre og fremme til positivt samfundstilhørsforhold hos den unge. For flere unge blandt respondenterne i metasyntesen havde det betydning for reintegrationsprocessen, at de oplevede et tilhørsforhold til samfundet. Jo mere synlige og interagerende de unge er i og med samfundet, jo mere nærmer de sig integration. En samfundsforbindelse opstår primært ved gentagne positive interaktioner med andre mennesker i samfundet, og oplevelsen af at bidrage til samfundet (fx legitimt arbejde) (Norton & Holguin, 2011; Tracey & Hanham, 2017; Dawes, 2011). I det økologiske studie af Norton og Holguin (2011) steg tilhørsforholdet til samfundet, samtidig med at ingen af de unge recidiverede. De unges arbejde i parken bidrog til, at a) De kom i positiv kontakt med medborgerne, der roste deres arbejde og spurgte interesseret ind til det, og at b) De oplevede, at deres handlinger gav *mening* – at de bidrog til samfundet. Studiet havde antageligvis ikke haft lige så gode resultater, hvis de unge havde natarbejde på et lager. Dermed understreges nødvendigheden af, at arbejdet er synligt, og at de unge dermed synliggøres som lovlydige, bidragende medborgere. Dermed er det ikke ligegyldigt, hvilken type arbejde de unge tilbydes.

Disse fokuspunkter repræsenterer tre skridt på vej mod at understøtte de unge bedst i reintegrationsprocessen. Metasyntesen har rødder i unges oplevelse og erfaring med reintegrationsprocesser, og det bunder i en erkendelse af, at unge, der har gennemgået processen, har de bedste forudsætninger for at berette om behov i den komplekse proces. Videre understreger inddragelse af disse subjektive oplevelser, hvad kvantitative analyser ikke kan identificere, herunder hvorfor nogle unge bliver reintegreret, mens andre falder tilbage i kriminalitet. Oplevelsesaspektet giver således anledning til at undersøge nuancerne og systematisere disse i fokuspunkter for interventioner.

Til trods for overensstemmelser i de unges oplevede behov blev der stadig givet udtryk for individuelle behov relativt til den individuelle kontekst for reintegration. Derfor må indsatsen være skræddersyet til individet så vidt som muligt i et samarbejde mellem den unge selv og dennes netværk. Ud fra dette samarbejde kan det eksempelvis bestemmes, hvorvidt den unge drager størst fordel af at få et job, eller om denne skal have en studieplads et sted. Dermed er det vigtigt at tænke holistisk, hvis ønsket er at understøtte den unge i reintegrationsprocessen.

6. Begrænsninger

For di metasyntesen udarbejdes på baggrund af kvalitative studier foretaget af andre forskere, har jeg ikke haft direkte adgang til dataene, hvilket betyder, at metasyntesen bygger på andres bearbejdning af data. Desuden har disse studier haft forskellige udgangspunkter, ligesom de har haft forskellige formål.

7. Konklusion

At fokusere på selve reintegrationsprocessen gennem udforskning af unges oplevelser bidrager således til, at de enkelte risiko- og beskyttelsesfaktorer uddybes og omformuleres til mere holistisk orienterede indsatser. Dermed genereres en viden, der har potentiale til at danne grundlag for udviklingen af indsatser med langsigtet effekt. På denne måde efterlades plads til at undersøge den iboende kompleksitet og dermed klæde de unge bedst på til reintegrationsprocessen, herunder at afstå fra kriminalitetsfristelser. Med baggrund i dette studie er der altså belæg for at konstatere, at programmer i fængsler sjældent er virksomme efter løsladelse. Det skyldes dels den vanskelige overførbarhed uden for fængslet, og dels at de ofte er målrettet enkelte risiko- og beskyttelsesfaktorer eller med isolerede foci. Derfor eksisterer her et forbedringspotentiale, idet dette subjektive oplevelsesaspekt kan bidrage til, at de unge modtager den støtte og hjælp, som er nødvendig i processen. Artiklen peger mod tre konkrete fokuspunkter af betydning ved løsladelsestidspunktet, som har potentiale til at bidrage til sænkelse af de høje recidivisme-rater.

REFERENCER

- Abrams, L.S. (2006). From corrections to community: youth offenders' perceptions of the challenges of transition. *Journal of Offender Rehabilitation*, 44(2/3), 31-53.
DOI:10.1300/J076v44n02_02
- Abrams, L.S. (2012). Envisioning life "on the outs": exit narratives of incarcerated male youth. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 56(6), 877-896.
DOI: 10.1177/0306624X11415042
- Abrams, L.S., Shannon, S.K.S., & Sangalang, C. (2008). Transition services for incarcerated youth: a mixed methods evaluation study. *Children and Youth Services Review*, 30, 522-535.
DOI: 10.1016/j.childyouth.2007.11.003
- Andrews, D.A., & Bonta, J. (2015). *The Psychology of Criminal Conduct* (5th Ed.). Oxfordshire: Routledge.
- Bandura, A. (1971). Social learning theory. *General Learning Corporation*, 1-46.

- Bell, S.J. (2015). *Young Offenders and Youth Justice: A Century after the Fact* (5th Ed.). Toronto: Nelson Education Ltd.
- Booth, A., Papaioannou, D., & Sutton, A. (2012). *Systematic Approaches to a Successful Literature Review*. Los Angeles, Thousand Oaks, California: Sage.
- Braithwaite, J. (2000). Shame and criminal justice. *Canadian Journal of Criminology*, 42(3), 281-298. Retrieved from: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/cjccj42&i=287>
- Danmarks Statistik (2016). *Tilbagefald til kriminalitet 2014-2016*. Retrieved April 2019, from: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/tilbagefald-til-kriminalitet>.
- Dawes, G.D. (2011). The challenges of reintegrating indigenous youth after their release from detention. *Journal of Youth studies*, 14(6), 696-707.
DOI: 10.1080/13676261.2011.580338
- Goffman, E. (2014). *Stigma – Om afvigerens sociale identitet* (2 udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hagner, D., Malloy, J.M., Mazzone, M.W., & Cormier, G.M. (2008). Youth with disabilities in the criminal justice system. Considerations for transition and rehabilitation planning. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 16(4), 240-247.
DOI: 10.1177/1063426608316019.
- Hartwell, S., McMackin, R., Tansi, R., & Bartlett, N. (2010). "I grew up too fast for my age": Postdischarge issues and experiences of male juvenile offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, 49, 495-515.
DOI: 10.1080/10509674.2010.510772
- Inderbitzin, M. (2009). Reentry of emerging adults. Adolescent inmates' transition back into the community. *Journal of Adolescent Research*, 24(4), 453-476.
DOI: 10.1177/0743558409336747.
- January, S.A., Trout, A.L., Huscroft-D'Angelo, J., Hurley, K.L.D., & Thompson, R.W. (2018). Perspectives on factors impacting youth's reentry into residential care: An exploratory study. *Journal of Child and Family studies*, 27, 2584-2595. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1093-5>
- Kristensen, O.S. (2018). Meta-synteser af kvalitative studier: En introduktion til studier af intervention. Aarhus: AU Library Scholarly Publishing Services.
DOI: 10.7146/aul.269.187.
- Kyvsgaard, B. (2018). *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2017: Med separate opgørelser for kommuner og politikredse*. København: Justitsministeriets Forskningskontor. Retrieved May 2019, from: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2018/boerne_og_ungdomskriminalitet_2017_endelig.pdf.
- Mathur, S.R., & Clark, H.G. (2014). Community engagement for reentry success of youth from juvenile justice: Challenges and opportunities. *Education and Treatment of Children*, 37(4), 713-734.
DOI: 10.1353/etc.2014.0034
- Meek, R. (2007). The experiences of a young Gypsy-Traveller in the transition from custody to community: An interpretative phenomenological analysis. *Legal and Criminological Psychology*, 12, 133-147.
DOI:10.1348/135532506X107165
- Norton, C.L., & Holguin, B. (2011). Promoting ecological health: An explanatory study of an environmentally based program for formerly incarcerated young adults. *Ecopsychology*, 3(3), 205-212.
DOI: 10.1089/eco.2011.0040
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. New York: Springer Publishing Company, Inc.

- Scheff, T.J. (2007). A concept of social integration. *Philosophical Psychology*, 20(5), 579-593.
DOI: 10.1080/09515080701549314.
- Schmallegger, F., & Volk, R. (2018). *Canadian Criminology Today: Theories and Applications* (6th Ed.). Ontario: Pearson Canada Inc.
- Tracey, D., & Hanham, J. (2017). Applying positive psychology to illuminate the needs of adolescent males transitioning out of juvenile detention. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(1), 64-79.
DOI 10.1177/0306624X15591242
- Wadel, C. (2008). Innlemmelser i sosiale fellesskap. *Sosiologisk tidsskrift*, 16(3), 237-253.
- Wileman, B., Gullone, E., & Moss, S. (2008). Juvenile persistent offender, primary group deficiency and persisting offending into adulthood: Qualitative analysis. *Psychiatry, psychology and law*, 15(1), 56-69. <https://doi.org/10.1080/13218710701874005>.